List 38. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 19. septembra 1883.

Obseg: Premiranje konj. — Kakošni kraji so za setev in kakošni za sadbo gozdnega drevja ugodni. — Kako se kuretnina kopuni. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Govor gosp. prof. Kreka pri Miklošičevi slavnosti. — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Premiranje konj.

V Ribnici je bilo prignanih 3. septembra 12 kobil z žebeti, in dobili so:

A. Za kobile z žebeti:

1. Matija Sigmund iz Geschwinda, občina Stara cerkev, za 9 let staro kobilo 7 cekinov.
2. Andrej Cvar iz Gorenje vasi za 15 let staro 5 cekinov.
3. Janez Andolšek iz Žlebič za 5 let staro 4 cekine.
4. Peter Jaklič iz Hütterhäuser za 6 let staro 3 cekine.
5. Anton Pogorelec iz Bukovice za 6 let staro 1 medalijo.
6. Janez Podboj iz Ribnice za 7 let staro 1 medalijo.

B. Za mlade breje kobile, katerih je bilo prignanih 5, dobili so:

1. Franc Oražem iz Guščen za 4 leta staro 5 cekinov.
2. Jurij Cesar iz Krobača, občine ribniške, za 4 leta staro 4 cekine.
3. Janez Kozina iz Sušja za 4 leta staro 3 cekine.
4. Jožef Krese iz Strug za 4 leta staro 1 medalijo.

C. Za enoletne in dveletne žebice, katerih je bilo prignanih 12, dobili so:

1. Anton Šile iz Brezja za 2letno 2 cekina.
2. Janez Škrabec iz Krobača za 2letno 2 cekina.
3. Jože Jaklič iz Starega Loga za 2letno 2 cekina.
4. Janez Pelc iz Ribnice za 2letno 1 medalijo.
5. Lorenc Grjol od sv. Gregorja za 2letno 1 medalijo.
6. Janez Boje iz Nemške vasi za 2letno 1 medalijo.

V Št. Jerneji 5. septembra:

A. Za kobile z žebeti, katerih je bilo prignanih 26, dobili so:

1. Franc Vrtačič iz Pristave za 15 let staro kobilo 7 cekinov.
2. Janez Dvornik iz Krške vasi za 8 let staro 5 cekinov.
3. Janez Majcen iz Št. Janža za 10 let staro 4 cekine.
4. Jože Gričar iz Malenc za 7 let staro 3 cekine.
5. Tousseint vit. Fichtenau iz Volovč za 9 let staro 3 cekine.
6. Janez Smrekar iz Radule za 11 let staro 1 medalijo.

B. Za mlade breje žebice, katerih je bilo prignanih 7, dobili so:

1. Franc Fabijan iz Spodnjega Gradišča za 4 leta staro 5 cekinov.
2. Franc Kerhin iz Dob za 4 leta staro 4 cekine.
3. Anton Majselj iz Št. Jerneja 1 medalijo.
4. Marija Tavčar iz Št. Jerneja za 4 leta staro 1 medalijo.

C. Za enoletne in dveletne žebice, katerih je bilo prignanih 15, dobili so:

1. Vincencij Smola iz Grma za dveletno žebico 2 cekina.
2. Janez Klančar iz Št. Marjete za dveletno žebico 2 cekina.
3. Jože Globevnik iz Stare vasi za dveletno žebico 2 cekina.
4. Janez Grm iz Škocijana za dveletno žebico 1 medalijo.
5. Anton Widmar iz Prapreč za dveletno žebico 1 medalijo.
6. Franc Recelj iz spodnje Prekopre za dveletno žebico 1 medalijo.

Na Vrhniki 7. septembra:

A. Za kobile z žebeti, katerih je bilo prignanih 23, dobili so:

1. Vincenc Ogorelec iz Škoflice za 12 let staro 7 cekinov.
2. Andrej Marinka z Unanje Gorice za 6 let staro 5 cekinov.
3. Henrik Findler iz Postojne za 8 let staro 4 cekine.
4. Janez Črne iz Kozarij za 9 let staro 3 cekine.
5. Luka Jerala iz Samotorce za 5 let staro srebrno medalijo.
6. Jernej Jeraj iz Sinje Gorice za 6 let staro 1 medalijo.
7. Martin Oven iz Podsmreka za 6 let staro 1 medalijo.

B. Za breje mlade kobile, katerih je bilo prignanih 4, dobili so:

1. Matej Smuk iz Bevk za 4letno 5 cekinov.
2. Matija Remžgar iz Brezovice za 3½ letno 4 cekine.
3. Janez Zdešar z Unanje Gorice za 4letno 1 medalijo.

C. Za enoletne in dveletne žebice, katerih je bilo prignanih 15, dobili so:

1. Ignacij Štefin iz Zaloga (postojnskega okraja) za dveletno žebico 2 cekina.
2. Jože Gams iz Iške Loke za enoletno 2 cekina.
3. Albert grof Lichtenberg za enoletno 2 cekina.
4. Miha Jenko iz Slavine za dveletno 1 medalijo.
5. Franc Gerdadolnik iz Horjula za dveletno 1 medalijo.

V Kranji 10. septembra:

A. Za kobile z žebeti, katerih je bilo prignanih 20, dobili so:

1. Jakob Basaj iz Suhe za 7 let staro 7 cekinov.
2. Valentin Gradišek iz Trzina za 9 let staro 5 cekinov.
3. Franc Kepic iz Cerkljan za 4 leta staro 4 cekine.
4. Župnik Anton Golobič iz Cerkljan pripoznalni diplom, ker je svoje darilo prepustil nasledniku v vrsti.
5. Matej Sršen iz Skaručne za 5 let staro 3 cekine.
6. Lorenc Kavčič iz Medvod za 8 let staro srebrno medalijo, katero je pa prepustil nasledniku ter dobil pripoznalni diplom.
7. Anton Knafelj z Dobrepolja za 8 let staro 1 medalijo.
8. Jože Grašič z Golnika za 7 let staro 1 medalijo.

B. Za mlade breje kobile, katerih je bilo prignanih 14, dobili so:

1. Franc Stroj iz Dvorske vasi za triletno 5 cekinov.
2. Janez Walland iz Hlebec za 3½letno 4 cekine.
3. Anton Primožič s Pristave za 3½letno 3 cekine.
4. Matej Barlo iz Luže za triletno 1 srebrno medalijo.
5. Jože Olifčič iz Žapuž za triletno 1 medalijo.

C. Za enoletne in dveletne žebice, katerih je bilo prignanih 9, dobili so:

1. Franc Jenko iz Podreč za 2 let staro 2 cekina.
2. Andrej Kozjek iz Čirčič za 2 let staro 2 cekina.
3. Jože Grašič iz Golnika za 2 let staro 2 cekina.
4. Franc Jenko iz Podreč št. 11. za 2 let staro 1 medalijo.
5. Franc Kumar, župnik iz Mošenj, za 2 let staro 1 medalijo.

Kar je bilo živine prignane, se sme splošno pohvaliti; bila je dobro gleštana in kazala vesel napredek. — V posebno dobrem stanu bile so vse v Kranj pripeljane kobile in žebice pincgavskega plemena, večidel zeló požlahnene po državnih žebcih, za katere se daje podpora. Zato so zavoljo premalega števila daril gospodarji Jože Golob iz Šentjurja, Blaž Keršič iz Vodic, Jakob Klinar iz Moš in Marija Kuralt iz Mengša za pripeljane kobile z žebeti od darilne komisije mogli prejeti le javno pohvalo.

Kakošni kraji so za setev in kakošni za sadbo gozdnega drevja ugodni.

Pred 40 leti, ko je bila gozdoreja še na nizki stopinji razvitka, se je sploh mislilo, da se more za obdelovanje v gozdu edino setev rabiti. Nasadbe so se zametavale.

Če pomislimo, da je bilo v onem času še dosti gozda in so le grajščine, katere so oskrbovale skoro vse gozde naše dežele, nekoliko na pogozdovanje golih krajev mislile, da se ljudstvo s tem ni nič pečalo, manjkalo je sposobnih delavcev. Zarad tega bila je setev ceneja.

Dandanes, ko so ogromno uže izsekanega sveta grajščine kmetom odstopile in se je na stotine oralov gozda na golo posekalo, pričeli so enake prostore v veči meri posevati ali zasajati.

Večletne skušnje so pokazale, da so za setev naslednji kraji ugodni:

1) Plitva skalnata tla, ali veče planjave z drevesnimi koreninami preprežene. Na takih krajih bile bi nasadbe drage, kjer bi se morala prst prenašati in korenine odstraniti.

2) Obširne, puste planjave, katere imajo pa tako lego in zemljo, da se ni bati pogina setve. To se pravi na solnčni strani ležeči pašniki ali gozdni prostori, kateri so vsaj toliko z grmovjem zaraščeni, da nježna sadika dosti sence in zavetja najde.

3) Če hočemo dolzega in brezvejnatega drevja izrediti.

Za nasadbo se priporočajo te-le zemlje:

1) Lahke, rahle zemlje, kjer se je bati, da bi mraz vsejanega drevja iz tal ne izvlekel.

2) Na zemljah, ki so močno s travo zaraščene, tam bi se vsejane sadike zadušile.

3) Na močvirnih ali suhih, zeló rahlih peščenih zemljah.

4) V mrzlih krajih, kjer mlade sadike mraz pomorí.

5) Na rebrih strmih gorá, ker bi vsejano seme, oziroma majhne sadike, dež spral.

Iz tega je razvidno, da se gozdi s setvijo in nasadbo enako ceno in vspešno obdelavajo, samo da se setvi ugodni kraji izvolijo za setev in nasadbi ugodni kraji za nasadbo.

Kako se kuretina kopuni.

Kolikor bolj se razvija in raste meščansko življenje in se množijo ter zboljšujejo priprave za promet, toliko bolj se množí tudi povživanje jedi boljše in dražje vrste in njihova cena raste, ako ne raste s povživanjem ob enem in enakomerno tudi množina dotičnega živeža na trgu. Med mesnino je zeló čislana kuretnina in posebno za kopune plačujejo se redno prav dobre cene. Sloveči so po avstrijskih mestih, izrekoma na Dunaji, pa tudi na mizah francoskih bogatašev štajarski kopuni in za-nje dohaja leto za letom lepa svota denarja v štajarsko deželo, v druzih južnih deželah pečajo se pa le zeló malo, k večemu za domačo potrebo s kopuni.

Nasprotno je celó lepi kuretnini izrekoma puranom mladičem v južnih deželah, razun večih mest, cena zeló nizka. Ne bilo bi tedaj napačno, ako bi se naši kmetovalci nekoliko bolj brigali za rejo kopunov, ker se redno vendar prodajajo še enkrat dražje, kakor petelini enake starosti.

Akoravno je kopunenje znana reč onim, kateri so se s tem delom pečali, vendar pa zna marsikomu drugemu biti vstreženo, ako to ravnanje tukaj popišemo, držeči se popisa v „Wiener L. Ztg.“.

Dveh oseb je treba za to delo. Ako se ima kopuniti petelin, prime ga ena oseba in ga drži tako, da je hrbet navzdol. Druga oseba prime, potem ko je odstranila perje, kar ga je na poti, z dvema prstoma 1 centimeter od zadnjice gori trebušno kožo, jo nategne

malo na kviško in zareže potem va-njo okoli 3 centimetre dolgo zarezo med stegnicama. — Zdaj so čeva popolnem vidna in zdaj se previdno seže s kazalcem najprej na levo, potem na desno skozi rano rahlo za hrbtom gori, odtisneta se rahlo na obeh straněh na hrbtenici ležeča jajčka ter se izlečeta. — Zdaj se rana v trebušni koži zašije z volneno nitjo, rana se pomaže z neslanim surovim maslom in se na-njo pritisne še nekaj lesnega pepela in delo je končano. Rana zaceljena je navadno v dveh dneh, in ni treba posebne postrežbe. Čas za kopunenje je najugodnejši, kedar petelinčki ravno začenjajo peti, in boljše je v gorkem vremenu, kakor v premrzlem.

Ako bi se hotela kopuniti piška, je pa ravnanje drugače. Tu je tikoma nad zadnjico pod kožo jajčnica debelosti lešnika. Ako se vrh te napravi za 1 centimeter dolga zareza ter se od spodaj pri zadnjici jajčnica s prstom pritisne na kviško, stopi iz rane, se odstriže z ojstrimi škarijami, rana zopet stisne, s surovim maslom in pepelom zamaže, in delo je v kraji brez šivanja.

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Po slovenski deklamaciji, med katero je ves čas nekako vrelo po vseh mojih čutih, sledile so točke naglo ena za drugo. Vse vršilo se je odlično. Še le proti 3. popoldanski uri skončala se je akademija. Sv. oče vzdignili so se zdaj iz sedeža, s prisrčnim govorom zahvalili se navzočim romarjem za tolike dokaze otročje zvestobe in udanosti nasproti apostoljskemu Sedežu, želeli vsem srečno povrnitev na dom in pravi kristijanski mir, ter k sklepu vsem podelili še enkrat z največo ljubeznjivostjo in prijaznostjo (vendar pa ne tako slovesno, kakor prejšnji dan) sv. apostoljski blagoslov. Pooblastili so ob enem vse nazoče gg. duhovnike, da smejo ob prihodu na dom svojim občanom podeliti papežev blagoslov. Koj za tem so Njihova Svetost s Svojim sijajnim spremstvom odšli skoz postranske duri iz dvorane.

Moj up, da bom morebiti ta dan tako srečen, poljubiti sv. Očetu nogo, splaval je bil tedaj po vodi. Podal sem se pa vendar gor v neposrednjo bližavo papeževega prestola, da bi ogledal natančno vse posamesnosti po dvorani. Moji znanci porazgubili so se mi bili vsi. Z drugimi romarji vred podal sem se tudi jaz iz Vatikana. Pred manoj šli so Poljaki, izmed katerih mi je eden rekel, da se gredó zdaj poklonit še svojemu slovečemu rojaku, prevzv. g. kardinalu Ledochowski-ju, ter poslovit se od njega. Neki notranji glas mi je svetoval, naj se jim tudi jaz pridružim. Prav bi bilo, ko bi bil to storil; morda bi bil prejel o tej priliki spominjsko svetinjo, za katere smo morali pozneje Slovenci tako moledvati, predno smo jih prejeli.

Ko sem prišel na vatikanski trg, bil je moj želodec uže precéj nemiren, kajti v Vatikanu poživljal se je le duh. Podal sem se toraj v gostilno „Trattoria Europea“, v kateri sem se uže prejšnje dni večkrat okrepčaval, ker so bili ondi dovolj pošteni in postrežni ljudje. Po obedu pa podal sem se čisto sam gor v Št. Petersko baziliko, da bi se poslovil od nje.

Ta ločitev — po pravici povem — ni bila lahka; še zdaj se mi nekako stoži pri srcu, kedar se spominjam na taiste trenutke. Ljudi je bilo čisto malo v baziliki; zamogel sem jo tedaj še enkrat nemotljen obhoditi, ogledati in prepustiti se vsega svojim čutom. Vse prošnje, želje in hrepenenja, ki so pretekle srečne in nepozabljive dneve puhtele na raznih rimskih svetiščih iz mojega srca, ponavljal sem tu vnovič, in vnovič, in še le vnovič. Besedam blagorodne baronice Pilatove, da se v Rimu mora prositi za veliko in mnogo, zadostoval sem tedaj v polni meri. Če se marsikaj izmed tega dozdaj še ni spolnilo, s tem nikakor nočem reči, da je prikrajšana mogočna roka Najvišega. Kar še ni, je vse lahko še! In ločitev od bazilike! — Kar naravnost in očitno naj povem, da je bila težka, grenka in britka. Umeti jo popolnem zamore le tak, ki jo je uže sam skusil. Nekako silo sem moral prizadjati sam sebi, da sem poslednjič zapustil kraj, katerega bi tako rad še enkrat v življenji videl, kakor rad gledam in živim.

Ko sem prišel iz bazilike, ogledal sem še enkrat vso njeno zunanjo ogromnost in lepoto, zunanjost Vatikana, sloveči vatikanski trg, potem pa zasedel fijakerja, in ukazal se peljati na tiberški otok „Ponte quatuor capi“, da se še ondi poslovim od svojega rojaka gosp. P. Benedičiča. Al tam čakala me je huda skušnjava. Gosp. rojak zastavil je vso svojo zgovornost v to, da bi me pridržal še ene dni v Rimu, rekoč, da sem še vse premalo videl; da je nespametno, za tako malo dni hoditi sem iz tolike daljave; da je v mičnih mestih bližnje rimske okolice videti še veliko veliko znamenitosti itd. Pa — kaj sem hotel?

Po odhodu soromarjev ostal bi bil čisto sam; uže to bi bilo nekako neprijetno; samemu pa popotovati kasneje ali čez morje ali pa skoz zgornjo Italijo pri nezmožnosti jezika mi tudi ni kazalo. Ostal sem toraj pri sklepu, da odhajam.

Ker je imel gosp. rojak nujna opravila v bolnišnici, ni me mogel iti nič pospremit, kar mi je bilo jako žal, tim več, ker sem želel obiskati še dve sloveči svetišči, namreč cerkvi Jezusovo in pa sv. Ignacija Lojalanskega. Gospod rojak mi je o ločitvi vendar natanko zaznamoval ulice, po katerih naj hodim, da ju ne zgrešim. Pot peljal me je zopet skoz judovski mestni oddelek „Ghetto“, prehodil sem še nekoliko ulic, in kmalu stal pred cerkvijo Jezusovo (ali Gesú). Ker je bila odprta, podal sem se nemudoma v njo. Staro to svetišče ni, in šteje še le nekaj malega čez sto let; kar pa zadene bogastvo, bliščc in krasoto, s katerim vsem se ponaša, vredno je popolnem imena, katerega nosi. Posvečena je namreč najsvetejšemu Imenu Jezusovemu. Tudi gledé velikosti šteje se ta cerkev med prve v Rimu. Postavljena je v podobi križa, katerega osredek je kronan s prelepo malano kupljo. Po obokih cele cerkve so videti najlepše slikarije (fréske), stene pa so oblečene v prekrasni marmelj. V glavni desni kapeli je altar, posvečen velikemu indijanskemu apostolu sv. Frančišku Ksaveriju, o katerega gorečnosti in neumornih trudih je celó neki protestant, prebravši njegov življenjepis, izrekel razsodbo: „Ako ima katoliška cerkev res svetnike, ta (sv. Frančišek) mora biti“. Roka njegova shranjuje se na tem altarji. Njemu nasproti (v glavni levi kapeli) pa je altar pričetnika jezuitskega reda, sv. Ignacija Lojolanskega, kateri je pač največi kinč te cerkve. Srebrni kip tega slovečega svetnika stojí na altarji med čveterimi stebri iz lazurnega kamna; njej ob altarnih straněh pa predstavljate dve skupini (Gruppen) iz marmeljna: paganstvo, zmagano po sv. veri; in krivoverstvo, zvladano po sv. Cerkvi. Pod altarjem pa počiva truplo sv. Ignacija Lojolanskega v trugi iz pozlačenega brona, ki je z raznimi žlahtnimi kamni bogato okinčana. Tako so tedaj telesni ostanki dveh zeló slovečih svetnikov, ki sta si bila v življenji osebna iskrena prijatelja, tudi po smrti združeni v eni in isti rimski cerkvi. (Dal. prih.)

---

*

Govor

gosp. prof. dr. Kreka pri Miklošičevi slavnosti.

Slavni zbor! Velečastita gospoda gostje! Predragi mi rojaki in rojakinje!

Slavnostni odbor počastil me je z laskavo nalogo, da Vam sporočim iskreno njegovo dobrodošlico. Pozdravljam torej iz globočine svojega srca Vas vse, naj ste prišli iz bližine ali daljave počastit in z nami vred slavit učenjaka velikana, moža evropske, da ne rečem svetovne slave, po rodu pa priprostega sinu prekrasnih ljutomerskih goric, katerega je dojila in zibala mati Slovenka.

Pozdravljeni najprej veleslavna gospoda učenjaki, ki so se prijazno odzvali našemu povabilu in so prišli le-sem ali iz lastnega nagiba, ali so jih pa poslala učena društva kot vredne zastopnike svoje pri današnji svečanosti. Posamno vseh omenjati mi ni mogoče, a dovoljeno mi bodi, da se posebej spominjam zastopnikov „Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“, da se spominjam preslavnega predsednika njenega, izbornega zgodovinarja gosp. Fr. Račkega, in uda njenega, slovečega jezikoslovca in rojaka našega, gosp. prof. Matija Valjavca. Da je akademija jugoslovanska danes zastopana celó po predsedniku svojem, štejemo si po vsej pravici v posebno čast. Drugo znanstveno društvo na slovanskem jugu, t. j., „Srpsko učeno društvo“ sicer žalibog ni poslalo posebnih poverjenikov, ali srbski narod počastil je drugače prav sijajno našega slavljenca in ž njim prav tako današnjo svečanost. Ne le da mu prav srčno častita učenjak na glasu in sedaj minister nauka in bogočastja, g. Stojan Novaković, v svojem in v imenu svojih ministerskih tovarišev srbskih, javlja nam drug brzojav, odposlan po ministru vnanjih del, gosp. Piročanci, še veselo vest, da je račil kralj srbski Milan I. našemu rojaku prigodom njegove sedemdesetletnice podeliti red sv. Save prve vrste (red svetog Save prvog stepena). Da je tudi naš znanstveni zavod, da je „Slovenska Matica“ pri današnji slavnosti častno zastopana, umeje se samo ob sebi. — Pozdravljeno dalje občecenjeno razumništvo naše v vseh njegovih slojevih in stanovih, neprestano delujoče za narod in ž njim vzajemnega se čuteče! Pozdravljen mladi naš naraščaj, osobito vseučiliščna in srednješolska mladež, veselje in nada naša ter, dal Bog! tudi porok veselejše bodočnosti naše domovine. Pozdravljen pa vzlasti ti, predragi mi narod slovenski, ki si uže pri tolikih prilikah sijajno pokazal hvaležnost, priznanje in občudovanje možém, ki so pridobili neminljivih zaslug za drago domovino, bodi-si kot znanstveniki, bodi-si kot pesniki in pisatelji sploh, bodi-si kot jeklenega značaja prvoboritelji za narodne pravice in svetinje. — Narod pa, kateri časti svoje za domovino zaslužne rojake, časti s tem najbolje samega sebe in kaže jasno svoj bistri razum, probujenost svojo in samosvest, — vseskozi uzorne lastnosti, ki mu ohranjajo neodvisnost in samostojnost ter ga skrbno varujejo, da ne postane žrtva, ali da s pesnikom govorim: podlaga tujčevi peti.

S posebnim zadostenjem in poudarjanjem treba nam je pripoznati, da so se vse te lastnosti ali, bolje rečeno, narodne čednosti v novejšem času našega narodnega probujenja najsijajnejše kazale po slovenskih divnih pokrajinah med Muro in Dravo ležečih. Tu se je svoje dni po stari slovanski šegi pod milim nebom vpričo mnogo tisoč naroda slavil pisatelj „Dogodivščne štajerske zemle“, vešči zgodovinar Anton Krempelj. Isto tako proslavljala sta se tukaj pesnika: nepozabljivega imena Stanko Vraz in daroviti Štefan Modrinjak, prvi posebno sijajno in to v srčnem vzajemnem društvu najbližjih nam bratov Hrvatov, v katerih našel je naš Stanko drugo domovino in kateri na slavo in v zahvalo poklonil je toliko in takih pesniških umotvorov, da ga naši bratje po vsi pravici prištevajo najodličnejšim svojim pesnikom, pesnikom prvakom svojega naroda.

In zopet smo se sešli, da se klanjamo velikemu rojaku, po srečni naključbi bivšemu iskrenemu prijatelju pesniku Stanku Vrazu za mladostnih let, — da se klanjamo Franju Miklošiču. Vendar pa je današnja slavnost v dvojnem oziru nekoliko drugačna od poprej navedenih. Prvič namreč imamo srečo, danes proslavljati še živega in še krepko v svoji stroki delujočega rojaka, in drugič proslavljamo znanstvenika, čegar ime sloví daleč čez domovinske mejnike vsega slovanstva, kajti njegovo občudovanja vredno slovstvovanje postalo je v mnogem oziru mednarodno in v nekem smislu celó občečloveško.

Moj namen danes ni o vsem tem govoriti natančnejše, marveč Vam bode Miklošičevo življenje in slovstvovanje z lastno mu zgovornostjo in temeljitostjo razjasnil gospod slavnostni govornik. Omenjam pa vendar gredoč, da akopram je slavljenčevo delovanje posvečeno vsemu slovanstvu, ima vendar Slovenija vzrokov dovolj, kolikor moči hvaležna biti velikemu sinu svojemu, in izmed vseh teh vzrokov navedem naj prav kratko samo dva.

Slovenščina dobila je po njegovem duševnem trudu tako znanstveno lice, kakoršno zahteva najstrožje sočasno stanje jezikoznanstva. Komur dotična velika dela slavljenčeva niso dostopna, prepričaj se o resnici mojih besed iz prelepe „Slovenske slovnice“ našega učenega jezikoslovca g. Jos. Šumana, kateri je na čelu napisano, da je sestavljena po Miklošičevi primerjalni slovnici slovanskih jezikov. Le nekoliko natančnejše je treba pogledati vá-njo in resnica mojih besed pride ob sebi na dan.

To je en vzrok globoke naše hvaležnosti napram našemu slavnemu rojaku; drugi je strinjen s starim cerkvenim ali obrednim jezikom. V mislih mi je oni jezik, ki se je v devetem stoletji po Véliki Moravski in po Panoniji veličastno glasil tudi v cerkvi, jezik slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda in njunih učencev ter neposrednjih naslednikov pri vzvišenem njihovem poklici, jezik, o katerem govori najstarejši ruski letopisec rekoč: I radi byša Slověni, jako slyšaša veličija božija svojimь jezykomь (radostni bili so Slovenci, da so slišali veličestva božja v lastnem jeziku). Temu častitljivemu jeziku znanstveni temelj stavili so mimo drugih Jos. Dobrovský, naš Jer. Kopitar in véliki ruski znanstvenik Aleksander Christoforović Vostokov; a veličastno poslopje dovršil je naš slavljenec in tako dovršil, da ga nobena časna sila ne more porušiti. Tu in tam bode na tej krasni mozaiki še kakov kamen drugače obrniti ali kakov kamen odstraniti in z drugim nadomestiti, ali zgradba sama na sebi ostane bistveno nedotaknena. In ta zgradba sama, čegava je izmed slovanskih narodov? Večina slovanskih znanstvenikov pravi, da bolgarska, ali naš slavljenec se s prav prepričevalnimi razlogi temu močno ustavlja, kakor sta se uže ustavljala naš genijalni jezikoslovec in rezki kritik J. Kopitar ter svetovno znani pisatelj „Slovanskih starožitnosti“ P. J. Šafařik proti koncu svojega življenja. Častitljivi ta jezik, katerega tembolj občudujemo, čimbolj mu sezamo do jedra, je slavljencu našemu slovenski, natančnejše staroslovenski, in to imé je popolnem opravičeno. Temu nazoru udalo se je danes uže več prav veljavnih znanstvenikov in smemo se nadejati, da prej ali slej v merodajnih krogih splošno prodere. — To pa je velika pridobitev za nas kolikor v jezikoslovnem, toliko v slovstvenem oziru, kajti prav velika razlika je, ali pričenjamo zgodovino svojega jezika in slovstva uže z devetim, oziroma desetim, ali pa stopram s šestnaj-

stim stoletjem. Brižinski spomeniki so preneznatni po obsegu in po vsebini, da bi hodili tu v poštev; tudi niso pisani v panonski, ampak v norični slovenščini.

Ko bi naš rojak za svoj narod ne imel drugih zaslug od imenovanih (ima jih pa še mnogo več, kakor Vam bode gosp. slavnostni govornik razjasnil), ostalo bi vendar njegovo imé z zlatimi črkami zapisano v zgodovini slovenski.

Ali, kakor sem omenjal, posvečen je njegov trud vsemu Slovanstvu in nekaj tudi drugim arijo-evropskim jezikom, osobito romanščini in staroindijščini, in je vsled tega njegovo veliko imé zaslovelo povsod, kjer koli se bavijo z jezikoznanstvom, in bavijo se ž njim po vsem naobraženem svetu. Kjer pa je toliko truda in toliko istinitega uspeha, ondi je naravno tudi mnogo priznanja in časti. Da je naš rojak prvi slovanski jezikoslovec, kar jih je kedaj bilo in kar jih zdaj živi, pripoznano je brez ugovora; ali učene glave trdijo, da bi bil tudi prvi med vsemi zdaj živečimi jezikoslovci sploh.

Naj poslednje obvelja ali ne, toliko smelo trdimo, da si je pridobil po svojih mnogobrojnih izbornih delih takovo sijajno imé, da bi bil še tako naobraženemu narodu na ponos. Prišteval bi ga onim, naravno sila redkim osobnostim, onim velikanom učenosti, kateri se tudi velikim narodom porajajo jedva vsako stoletje enkrat. Ni torej čuda, da ga toliko učenih društev šteje svojim udom, da mu na prsih blesti toliko odlikovanj in osobito, da ga je milost Njegovega veličanstva presvitlega cesarja povzdignola v viteški stan, mu podelila naslov dvornega svetnika in ga imenovala dosmrtnim udom gosposke zbornice državnega zbora avstrijskega.

Pri toliki slavi in tolikih častéh ohranil je pa vendar slavljenec prirojeno mu skromnost, in kar je posebnega uvaževanja vredno, ohranil tudi vročo ljubezen do svoje domovine, domovine slovenske. V dokaz temu dovoljeno mi bode navesti le en slučaj in to tembolj, ker je v ozki zvezi z današnjo svečanostjo. — V ožjem krogu bila se je lansko pomlad sprožila misel, praznovati Miklošičev sedemdesetletni rojstni god. Ta lepa misel padla je bila na rodovitna tla. Sestavljen je bil slavnostni odbor, obstoječ iz veljavnih mož vse Slovenije, kateri je počastil mojo malenkost s predsedništvom in ob enem mi naročil, da poprašam rojaka našega, ali se z nakano sklada in ako se sklada, ali ne bi hotel svečanosti počastiti in poveličati s svojo navzočnostjo. V 25. dan vinotoka odgovoril je na moje pisanje in v tem odgovoru stoji, v naščini se vé da, med drugim doslovno tudi to-le: „Poročilo, da štajerski Slovenci namenjajo sedemdesetletnico mojega godu obhajati, me je jako razveselilo; še veče bi bilo moje veselje, če bi mi mogoče bilo, te slavnosti se udeležiti. Ali moje slabo zdravje mi tega ne dopušča. Recite, lepo Vas prosim, vsem mojim prijateljem v mili moji domovini in po drugih slovenskih deželah, koliko sem jim hvaležen za čast meni namenjeno.“ Te dražestne besede ne potrebujejo nobenega tolmača. Našega velikega rojaka toraj posebno veseli, da ga spoštuje, časti in slavi mila domovina. Tudi posledice temu so jasne vsakemu same ob sebi in bilo bi odveč, še posebej na-nje opozarjati.

Svojim kratkim besedam dostavim samo še eno iskreno željo, s katero se tudi vsi navzočni gotovo skladate in z Vami isto tako vsi, ki so danes v duhu pri nas. Ta želja je: Previdnost božja nakloni slavljencu še mnogo srečnih let neutrujenega delovanja, učenosti na korist, domovini naši pa in vsemu Slovanstvu na slavo!

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

Iz početka so s potom oblivale umeteljnika take zahteve, vse to je moralo kazati se, premišljati je bilo treba, a rok (frist) so dajali majhen. Naposled je izpoznal, v čem je delo, in ni ubijal sè s posebnim trudom. Iz dveh, treh besedí je presodil, kako hoče naobražen biti kedo. Kedor je hotel Marta, imel je v obrazi Marta; komur se je zljubil Biron, temu je dal Bironovo postavo. Dama, katera je hotela biti Korinna, Undina, Aspazija, pripravljen je bil takoj na vse jako dragovoljno, dal je sam ob sebi vsakemu dosti blagoobrazija (lepote), katera, kar nam je znano, ne pokazi nikoli ničesar in kateri na ljubo tudi nepodobnost prizanašajo umeteljniku. Po kratkem časi je začel sam čuditi se nenavadni bistrosti in smelosti svojega čopiča. Kedor pa je dal namalati se, umeje se samo ob sebi, vsak je bil močno vesel — in slavili so ga, da je veleum (genij).

Čartkov je napósled v vsakem oziru bil živopisec po šegi. Vozil se je na obede, spremljal je dame v slikarnice, tudi na izprehode, oblačil se je gizdavo in trdil je često, da je družbe treba umeteljniku, da mora varovati svoje česti; umeteljniki, da se oblačijo, kakor čevljarji, da ne znajo vredno vesti se, da se ne vladajo po viši pristojnosti, da so brezi vsakoršne omike. Domá, v delavnici je ustanovil red in čistoto na moč natančno, udinjal je dva izborna lakaja, preskrbel se je z gizdavimi učenci, preoblekel se je nekolikokrat na dan v razna jutranja oblačila, kodral si je lase, pečal se je z dovrševanjem različnih načinov, kako je treba sprejemati goste, trudil se je z vsemi mogočimi sredstvi, da bi odičil svojo vnanjost, da bi prijeten vpliv imel na dame; s kratka: v malem časi nisi poznal v njem lehko tega skromnega umeteljnika, ki je popreje neznan delal v svoji sobi na Vasiljevskem otoku.

Smelo se je izražal o umeteljnikih in umeteljnosti, trdil je, da nekedanjim umeteljnikom dajó preveč dostojanstva, da do Rafaela nobeden ni malal osob, temuč lotke (puppe); da misel veje le opazovalcem v domišljavosti, kakor bi v njih bilo videti kaj svetega; da Rafael sam ni malal zmirom dobro, o marsikaterem njega delu da je ohranila se le ustmena slava; da je Mihael Angelo bil samo širokoustnež, ki je hotel slepiti le z anatomično znanostjo, mičnosti pa da nima nikakoršne, in da je sedaj pravega bleska, čvrstega čopiča in kolorita iskati treba le v devetnajstem veku. Tako je, to je rado, naposled prigovoričil sam do svoje hvale.

„Ne, jaz ne umejem“ — govoril je — „kako drugi napreženi sedé in čepé, ter delajo naprej; človek, ki nekoliko mesecev ubija se z obrazom, to trdim jaz, ni umeteljnik, temuč mučenec; jaz ne verujem, da bi imel spretnosti; veleum (genij) dela smelo, bistro. Dejte, jaz“ — opominjal je in navadno obračal se v goste — „jaz sem to podobo izdelal v dveh dneh, to-le glavo sem obrazil samo en dan, to-le nekoliko ur, to skoro le uro. Ne, jaz .... jaz priznavam, ne sodim, da je umeteljnost to, če kdo stavi črtico za črtico, to je rokodelstvo, pa ne umeteljnost.“

Tako je govoril svojim naročnikom, naročniki pa so čudili se moči in smelosti njegovega čopiča in začeli so glasno vikati, ko so slišali, kako brzo je do-

delal ta in ta obraz, in drug drugemu so opominjali: „To je nadarjenost, res nadarjenost! — gledite, kako se oči svetijo mu, kedar govorí! Il y a quelque chose extraordinaire dans toute ta figure!“

Umeteljniku je bilo milo, ko je tako sodbo slišal o sebi. Ko so bile novine prinesle natisneno hvalo o njem, veselil se je, kakor otrok, če prav je to hvalo bil kupil za svoje novce. Nosil je list s tako hvalo povsodi in nehoté kazal ga svojim znancem in prijateljem, a to vse je tješilo ga z največo prostodušnostjo. Rastla je njega slava, množila so se naročila, množilo se je delo. Uže so od njega jeli zahtevati podobe in obraze, ki je malal jih in dodelaval o učilnih letih. Malal jih je sedaj brez velikega truda, izgotovljal je v risku le glave, drugo pa je dajal, da so učenci dogotavljali mu.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

Vabilo k naročbi „zgodovine štajerskih Slovencev.“

40 let bo uže, kar je izišla v Gradci (leta 1844.) Krempeljnova povestnica štajerske zemlje, knjiga, po kateri so bili štajerski Slovenci tako radi segli, da je uže davno pošla. Namesto prirediti 2. izdajo Kr. „Dogodivšin“, nameravam jaz v bodočem letu izdati in založiti svojo „političnо in kulturno zgodovino štajerskih Slovencev“, katero so mi nekateri odlični štajerski zgodovinarji pregledali in popravili. — Da pa mi bode mogoče število iztisov določiti in se na ta način prevelike izgube pri tem nevarnem podjetji obvarovati, prosim vse domoljube, da bi mi naročnikov in naročnine (cena 1 gold.) naprej nabirati blagovolili.

V Krškem dné 15. septembra.

J. Lapanje,
meščanske šole ravnatelj.

Naši dopisi.

Iz Gorice 17. sept. (Izv. dopis.) V Tolminu so bili dalj časa brez pravega sodnika, in so posle zadnjega opravljali sodnijski pristavi; zdaj pa pride v ta trg, ki je preobložen z velikimi sodnijskimi opravili, g. France Kodrič kot pravi c. kr. okr. sodnik, ki je bil doslej kot tak v Cerknem. Kolikor mi vemo, je ta uradnik slovenskega jezika zmožen, in je po vsem dosedanjem njegovem obnašanji soditi, da bo enakopravnost v uradovanji spoštoval tudi za Slovence, če ne bodo slovenske stranke same proti sebi ravnale, in če torej poslednje ne bodo same sebe bíle po glavi z nemškimi vlogami. Pa v Tolminu dajejo leto za letom neki odvetniki slovenskemu občinstvu slab izgled, in to so taki, od katerih narod pač drugačno obnašanje pričakuje. Kolikor sem jaz slišal, se narod na kmetih zeló huduje, da tudi v Gorici odvetniki slovenskega rodú služijo strankam samo ali skoro izključljivo v tujščini. — Gosp. Anton Hribar, vodja c. kr. deške vadnice v Gorici, je dobil zlati križ za zasluge. Ta gospod je, kakor v obče trdijo, jako delaven šolnik, prejšnja leta se je trudil, da bi povzdignil narodno petje na Goriškem; zadnji čas pa se je popolnem umaknil z narodnega pozorišča. Upajmo, da nekaj svojih moči narodu še nadalje posveti; saj je g. odlikovancu znano, kako narod blaženja s petjem potrebuje. — Častni kanonik preč. gosp. Št. Kafol, dolgoletni nadškofijski kancelar, postal je pravi kanonik naše prvostolne cerkve; kot kancelar pa pride na njegovo mesto č. g. Matija Kravanja. — Cesarjeva zahvala, razglašena po ministru Taaffeju, se je brala po goriških mestnih, in, kakor „Ed.“ poroča, tudi po zidovih tržaškega mesta samo v nemškem in italijanskem jeziku! Slovence so toraj popolnem prezrli od strani tržaške vlade. Včeraj sem jaz v Korminu, ki se imenuje z večo pravico laško (furlansko) mesto, isto zahvalo videl vendar tudi v slovenskem jeziku, in je po tem in tudi po obliki papirja sklepati, kakor da bi bili za Gorico in morda tudi za Trst slovensko prestavo samo odrezali! Vlada doslej ob takih prilikah vendar ni žalila slovenske narodnosti, kakor se je to zdaj zgodilo. Skoro bi človek prašal, ali bi ne bilo pristojno, da bi naši deželni poslanci, ki so zdaj še zbrani, vlado zarad tega prestopka interpelovali. Ako bomo molčali, potem bo lahonstvo še predrzniše, ki uže godbo c. k. polka terorizuje, in se je na žalost slovanski polk naposled udal in na pr. za Ischio koncert naznanil na plakatih samo v nemškem in italijanskem jeziku, prej ko ne v strahu, da mu laški pobalini plakate pomažejo, kakor se je bilo to zgodilo prešlo spomlad! (Konec prih.)

Prem 8. sept. (Dalje.) Človek si večino svoje hrane kuha, peče, praži in tudi drugače pripravlja, da mu je užitna, tečnejša, bolj redilna in ložeje prebavljiva. Koliko jedil bilo bi v surovem in nepripravljenem stanu razvajenemu človeškemu želodcu ne le neprebavljivih, nego tudi celó pogubo- in smrtonosnih! Ravno tako tudi sicer sama na sebi trda in pusta krma, ako se nekoliko priredi in pripravi, domači živini prav dobro tekne. Vsak živinorejec dobro vé in je iz lastne skušnje sam prepričan, da živina samo suho, trdo in dolgobiljnato slamo zeló nerada jé, se ob njej nič ne zredi in tudi nobenega dobička ne daje. Če pa slamo ali pusto seno nekoliko z deteljo pomešamo, jo dobro v rezanico razrežemo, v zadosta velikem čebru nekoliko poparimo in stati pustimo, da se nekoliko skisa, in če potem tako rezanico še malo s slano vodo poškropimo in nekoliko z otrobi potresemo, je to za živino potem prav dobra in tečna hrana, katero z vso slastjo rada uživa in se po nji, ako se jej o pravem času in zadostno ž njo klade, tudi prav dobro redi. Tako pripravljena slama ali druga pusta krma je uže sama na sebi za celo dobro tretjino bolj redilna, nego bila bi v suhem stanu polagana, ter je tudi nič pod zló ne pride. Uže na ta priprosti način se s prav malim trudom pri krmi veliko prihraniti more, kar naj bi se sploh ne le tukaj, nego po celem postojnskem okraji v svojo lastno korist in boljši napredek domače živinoreje poprijelo in vpeljalo. Res, da so na Pivki sploh, sosebno pa še v tej okolici za obilo pridelovanje živinske krme zeló neugodne okoliščine; a tudi v tej zadevi dá se z ne prevelikim trudom še precéj veliko koristnega in naprednega doseči in dognati. V to svrho priporoča se pred vsem prav toplo živinorejcem na Pivki, da pričnó na svoje njive tudi deteljo lucerno bolj sejati, katera zeló hitro raste, se na enoistem prostoru med letom more večkrat kositi in daje obilno dobre in tečne sveže krme. Daje pa poleg tega, ako se ni pustila predolgo rasti in steblije njeno oleseneti, tudi dobro in tečno suho živinsko krmo. Ta detelja vzdrži se za krepko rast in obilni pridelek na enoistem prostoru tudi dosta dalj časa (več let), nego vsaka druga detelja. Ima pa ta detelja tudi še drugo dobro lastnost, in to je, da živine, ako se jej v svežem stanu polaga, ali pa, če se ž njo popase, ne napenja, kot je to pri drugih deteljah, osobito pa še pri rudeči štajarski detelji, vsled katere je uže marsikako živinče v nevarnost prišlo pred poginom. — Še enkrat se poudarja, da lucerna na malem prostoru obilo dobre, tečne in redilne živinske krme daje. Vse uže sedaj doma pridelovano senó naj bi se v prihodnje tudi in edino le doma vporabljevalo, ne pa v lastno škodo

in osodepolno pogubo za slepe cene v Trst in Reko izvaževalo! S tem naj bi se doma redilo nekoliko več živine, a pred vsem naj bi se pa živine nikoli in nikdar stradati ne pustilo; sestradana in glad trpeča živina ne le nikakoršnega dobička ne donaša, nego podvržena je tudi raznoterim boleznim, kakoršne živinorejcu morejo ves hlev sprazniti.

Ni pa še dosta za koristno živinorejo samo to, da se pridela obilno dobre, tečne in redilne krme, nego mora se poleg te tudi na to gledati, da se kraju primerno in dobro živinsko pleme vpelje. Slabo pleme daje le slabo narast in malo dobička, in živinorejcu se njegov obilni trud pri tem malo obrestuje. Na plemenenji je vse ležeče; slab bik in morda prav lepa kravica dajeta le slaba in malovredna teleta, nasprotno pa tudi nepomenljiva kravica oplemenjena z dobrim in žlahnim bikom daje lepa in čvrsta teleta. S takim umnim plemenenjem more se v petih rodovih prav lepo, popolno novo in dobro živinsko pleme prirediti. V resnici žalostno je to, da domači živinorejci preskrbitev plemenitih bikov v svojo lastno škodo in pogubo tako lahkomišljeno tja v en dan — opuščajo. Za Pivko se kot najboljše in najpriležnejše priporoča sivo štajarsko pleme, katero naj bi se, ker to ob enem na vrat na nos mogoče ni, pa vsaj polagoma v teh krajih vpeljalo. Obila korist temu bila bi neizogibna. (Dalje prih.)

Iz Ljubljane. (*Odlikovanja.*) Presvitli cesar so z najvišim sklepom od dne 9. septembra t. l. s prizanešenjem dotičnih taks med drugimi milostljivo podelili:

knezoškofu ljubljanskemu dr. Janezu Zlat. Pogačarju véliki križ Franc Jožefovega reda;

deželnemu glavarju kranjskemu grofu **Gustavu Thurnu** red železne krone druge vrste;

predsedniku kranjske hranilnice Aleks. Dreo-u, županu ljubljanskemu **Petru Grasselliju**, kononiku dr. **Janezu Gogali**, vpokojenemu svetovalcu deželne vlade Antonu Laschanu, posestniku dr. **Josipu Poklukarju** in grajščaku dr. Jos. vit. Savinscheggu — vsem red železne krone tretje vrste;

vodji trgovske šole Ferdinandu Mahru in tajniku trgovinske zbornice v Ljubljani **Janezu Murniku** naslov cesarskega svetovalca;

trgovcu v Ljubljani Leopoldu Bürgerju, grajščaku **Otonu Deteli**, načelniku železniške postaje ljubljanske Gustavu Habitu, dekanu v Postojni **Janezu Hofstetterju**, uradnemu vodji ljubljanske hranilnice Rihardu Janeschitzu, zdravniku v Ljubljani dr. Frideriku Keesbacherju, dekanu v Begunjah **Silvestru Kešetu**, dekanu v Trebnem **Janezu Kovačiču**, mestnemu fiziku dr. Viljemu Kovaču, grajščaku dr. **Josipu Koslerju**, predsedniku trgovinske zbornice v Ljubljani **Jožefu Kušarju**, grajščaku v Vipavi grofu **Karolu Lanthieriju**, vodji kranjske obrtne družbe Karolu Lukmannu, magistratnemu svetovalcu v Ljubljani **Ljudevitu Peroni**, županu krškemu **Viljemu Pfeiferju**, grajščaku na Gracarjevem Turnu **Karolu Rudežu**, županu kamniškemu dr. **M. Samecu**, županu kranjskemu **Karolu Šavniku**, dekanu na Vrhniki **Martinu Šlibarju**, županu preddvorskemu Edvardu Urbantschitschu, — vsem viteški križ Franc Jožefovega reda;

županu kočevskemu Jožefu Braune-u, načelniku požarne straže Francu Doberletu, predsedniku obrtnega društva v Ljubljani **Antonu Kleinu**, županu gorenje-logaškemu **Matiji Milavcu**, županu spodnje-logaškemu **Adolfu Mulley-u**, vodji mestne ljudske šole ljubljanske **Andreju Praprotniku**, tovarničarju v Ljubljani Gustavu Tönniesu, meščanu novomeškemu **Antonu Vertačiču**, — vsem zlati križ s krono za zasluge;

županu vipavskemu Karolu Dolencu, županu v Gočah Štef. Habetu, županu radoljškemu Francu Hudoverniku, spovedniku uršulinskega samostana v Škofji Loki **Matiji Jerihi**, okrajnemu zdravniku v Črnomlji Antonu Paulinu, gospej dr. Schifferja v Ljubljani Celestini Schiffer, učitelju na vadnici v Ljubljani **Janezu Tomšiču**, nadučitelju in županu v Cerkljah **Andreju Vavkenu**, — vsem zlati križ za zasluge;

nadučitelju v Šmarji **Janezu Borštniku**, županu na Ježici **Ignaciju Cundru**, županu v Dolah **Pavlu Grudnu**, županu v Domžalah **Mateju Janežiču**, lekarniškemu provizorju v Ljubljani Gasparju Kozini, učitelju v Železnikih **Jožefu Levičniku**, županu v Ilirski Bistrici **Aleksandru Ličanu**, županu v Črnem vrhu **Janezu Peternelu**, županu v Spodnjem Zemonu **Jožefu Potepanu**, preparatorju deželnega muzeja v Ljubljani Ferdinandu Schulzu, županu v Marijapolji **Luki Strahu**, žup. v Gorjah **Juriju Žumru**,*) — vsem sreberni križ s krono za zasluge;

upokojenemu davkarskemu slugi v Litiji Janezu Badjuri, nadpazniku dež. posilne delavnice v Ljubljani Jožefu Dobnikerju, črkostavcu v Ljubljani Janezu Lindtnerju, slugi deželnih uradov v Ljubljani Jožefu Schelku, mestnemu stražniku v Ljubljani Mihaelu Schuberju, upokojenemu uradnemu slugi v Novomestu Janezu Sobetzu in županu v Žigajni Vasi Petru Wachmannu, — vsem srebrn križ za zasluge.

— Deželnega predsednika barona Winklerja in pa kanonika stolne cerkve Andreja Zamejca imenovala je občina Horjulska za svoja častna občana. Slava!

— (*Deželni zbor kranjski*) pričel je zborovanje svoje zopet pretekli ponedeljek dne 17. t. m. ob 10. uri v redutni dvorani. Nazoči so bili vsi poslanci razun knezoškofa, župana Pet. Grasselli-a in kočevskega župana Brauneta. — Baron Taufferer, kateri se dosedanjih sej zbora ni vdeležil, storil je obljubo začetkom te seje; videti je, da se mu je zdravje nekoliko zboljšalo.

Potem omenja deželni glavar veselih dogodeb zadnjega časa, navzočosti presvitlega cesarja v naši deželi in lepih dni 600letnice, katere je slavila vsa dežela „z združenimi močmi“, in dostavlja željo, da bi tudi v vsem drugem javnem življenji obe stranki enako složno sodelovali. Spominja se dalje vesele dogodbe v cesarski rodbini, rojstva nadvojvodice Elizabete, ter sklepa z „živio-klici“ na presvitlega cesarja in vso cesarsko rodbino; zbornica pa je trikrat ponovila živio-klice.

Potem oddala so se razdeljena poročila dotičnemu odseku, konečno potrdile so se volitve kmetijskih okrajev in mest, razun črnomaljskega okraja in pa mestnega okraja Tržič-Kamnik-Radoljica, o katerih še niso bila predložena poročila.

Volitve vélikega posestva izročile so se po nasvetu dr. Papeža posebnemu odseku peterih udov, v katerega so bili potem, ko se je po nasvetu dr. Poklukarja seja pretrgala za nekoliko časa, izvoljeni poslanci baron Apfaltrern, Kersnik, dr. Papež, Svetec in dr. Zarnik.

V tej seji oglasil je dr. Zarnik nasvet, da se spremeni statut mesta ljubljanskega, in bo utemeljil ta predlog v eni prihodnjih sej.

Tekoči teden zborujejo nepretrgoma odseki, prihodnja seja pa bo prej ko ne prihodnji ponedeljek.

— (*Pešpolka ljubljanskega baron Kuhn oddelek*) je zdaj v Varaždinu; iz došlega nam pisma čujemo, da je

*) Mislimo, da je župan v Gorjah Jaka Žumer.
Vred.

tam vse mirno in povsod, kamor so prišli na Hrvaškem naši vojaki, zato se nadjajo, da se uže koncem meseca septembra zopet vrnejo v Ljubljano.

— (*Dr. Josip Marinko*), zdaj duhovni pomočnik pri sv. Petru v Ljubljani, imenoval je naučni minister za učenika veroznanstva na državni gimnaziji novomeški.

— (*Zahvala.*) Vsled odlikovanja podeljenega mi po preveliki milosti presvitlega cesarja od blizo in daleč došlih mi predragih in sočutnih čestitek mi dozdaj ni bilo še mogoče rešiti s posebnimi zahvalami, zato se za zdaj po tej poti presrčno zahvalujem za nje.

V Ljubljani dne 19. sept. 1883. — Dr. Poklukar.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Razun kralja španjskega prišel je na Dunaj tudi kralj srbski zahvalit se cesarju za podeljeno mu čast imetnika polka; oba kralja podala sta se s cesarjem k vojaškim vajam v Bruck a. d. L., od koder odide kralj španjski naravnost v Homburg k cesarju nemškemu. — Minister za deželno brambo grof Welsersheimb prejel je red železne krone 1. vrste. — Svečanosti o priliki dodelanja mestne hiše dunajske so minule in prišla so tudi pričakovana odlikovanja gotovo v zadovoljnost vseh pri zgradbi res vdeleženih in zasluženih oseb; župan dunajski pa njegova namestnika in dotični odsek mestnega odbora prejeli so doloma „zahvalo cesarjevo“, deloma „izraz cesarjeve zadovoljnosti“ v posebnem pisanji — pa brez redov. Vsled tega velika, pa zaslužena poparjenost.

— Dné 16. t. m. blagoslovljena je bila nova česka ljudska šola v X. okraju ustanovljena po društvu „Komensky“. Radovedni smo, ali se bo zdaj res podrl nemški Dunaj, kakor so leto in dan trobili tamošnji Velikonemci.

— Električno razstavo še zmiraj obiskuje mnogo ljudstva. Pretekli teden povabili so presvitli cesar razstavljavce domače in tuje in dotični odbor, vsega skupaj nad 500 oseb, v redutne prostore, kjer so imeli po predstavljanji pri cesarji na večer bogato pogrnjene mize.

Koroška. — Deželnega glavarja namestnik, véliki Nemec Jesernigg, tarnal je pri otvorjenji koroškega deželnega zbora, kakor bi se za Korošce res bližal sodnji dan, rekel je med drugim: „Snidemo se v zeló resnem položaji, temelji države so omajani, terezijanske in jozefinske tradicije so zapuščene, vsega vašega poguma in vse vaše moči bo treba, da bodete te razmere prenašali“. — Prav krasne in možate besede so to, krasne, ker človek res ne vé, bi se li bolj čudil predrznosti ali bolj kratkovidnosti nemškutarskih liberalcev koroških, ki smejo tudi pod sedanjo vlado ravnati, kakor bi ne bilo tretjina Slovencev na Koroškem, in še potem skušajo prav po babje tarnati, gotovo le v živem čutji, da mora njihov protinaraven stan razpasti tudi brez gibanja Slovencev in brez unanjega pritiska. — Morebiti pa je liberalnim Koroščem žal, da jim je sedanja vlada in državnega zbora večina skoraj vsilila blizo milijona državne podpore za vredjenje vodotoča dravskega! — Radovedni smo, jeli vendar ne bode zastopnik cesarske vlade baron Schmid poprašal Jesernigga, v čem se njemu in koroški Nemški po sedanji vladi godi krivica.

Hrvatska. — Zadnji uradni telegram iz Zagreba od 17. t. m. glasi se tako: „Po izvzetih dveh slučajih v Krajni Banalski, pri katerem je bil ubit znan razsajalec, poroča se od vseh strani, da je mirno, da se morejo zdaj nemiri v obče smatrati za minule. Vojdači so, kakor čujemo, povsod zaprti“. Sodnije imajo dela na vsa kola. — „Pester Lloyd“ pa, ki rad Hrvate črni, ima tudi od onega dne poročila iz Zagreba, v katerih trdi, da nemiri še niso zadušeni. — Iz Gline naznanja ravno ta list, da gre tam vse v kolobar, da so šole in cerkve oropane in razdejane; v Jaminici da so župnika Živkoviča oropali in stražnika Rakosa težko ranili; tudi tik bosenske meje da so se sprijeli in so trije kmetje umorjeni. — Iz Rujevaca poročajo „Narodne Novine“ med drugim, da je ljudstvo reklo, mi nočemo ogerskih grbov in jih bodo odpravili od vseh uradov in trafik, da hočejo cesarskega orla, to je njih stari grb. Vkljub tem starejim dogodbam vse kaže, da se bolj in bolj bližamo od vseh domoljubnih strani težko pričakovanemu pomirjenju na Hrvatskem, posebno ker je v Zagrebu zopet vse mirno in so odpravljene tudi izjemne naredbe za javno varnost.

Ogerska. — Pri vsaki priliki in pa zopet noveji čas, ko so se na Ogerskem in Hrvaškem pričeli neredi, začeli so nemški liberalci po eni strani božati Ogre, po drugi pa jih hujskati zoper našo sedanjo večino državnega zbora, češ, da je Taaffejeva, Slovanom prijazna vlada kriva nemirov na Hrvaškem, en list pripoznaval je vso krivdo deželnemu predsedniku baronu Winklerju. — Pa na te limanice se niso vsedli ne Ogri ne tastranska večina državnega zbora. Izrekoma niso ne češki in ne slovenski ali drugi konservativni listi hotli podpihavati razprtije med Hrvati in Ogersko, temveč so pri vsaki priliki trdili, da je to domača translajtanska pravda, kateri sicer želimo kar prej, toliko rajši konec potom prijazne poravnave, sicer pa se ne vtikamo v njo.

Bolj odločno in brezozirno pa so merodajni ogerski časniki odbili zavezno ponudbo naših liberalcev. — Na to so „N. fr. Pr.,“ „Deutsche Ztg.“ in drugi časniki te vrste odgovorili deloma potuhnjeno, deloma s surovostimi. Zdaj pa po preteklih treh tednih ponovili so zopet svoje stare ponudbe in na to odgovarja jim „Pester Loyd“, njih dolgoletni prijatelj in zaveznik, tako: „Da tedaj ne bode nikakoršnega dvoma, hočemo še enkrat jasno in odločno izreči z vsem poroštvam za to, da nas nobena ogerska stranka ne bo na laž stavila. V notranje boje avstrijskih strank, dokler se one ne dotikajo kroga naših pravic in naših koristi, se mi ne vtikamo; mi v tem oziru nismo nikogar zavezniki, kakor tudi mi tam, kjer se gre za notranje zadeve Ogerske, nikdar zunaj ne išemo zaveznikov, ampak bi nasprotno vsako ptuje vtikanje odločno odbili.“ — Ta odgovor jim bode vender dosti razumljiv.

Rim. — Časnik „Moniteur de Rome“ potrjuje naznanilo lista „Germania“ od dne 17. t. m. v vseh nadrobnostih tedaj ni resnično, da bi bil papež zadnji cerkveno-politični postavi pritrdil.

Žitna cena

v Ljubljani 12. septembra 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 99 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 47 kr. – rži 5 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 34 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 76 kr. — Krompir 2 gold. 90 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.